

Bevezetés Mózes ötödik könyvéhez

SZOMBAT DÉLUTÁN

E HETI TANULMÁNYUNK: 1Mózes 3:1-7; 12:1-3; 2Mózes 19:4-8;
Ézsaiás 14:12-14; Ezékiel 28:12-17;
Apostolok cselekedetei 7:20-36

„Aki nem szeret, nem ismerte meg az Istent; mert az Isten szeretet” (1Jn 4:8).

Mózes ötödik könyve természetesen nem légüres térben keletkezett, hanem mint ahogy az életben mindennek, vannak bizonyos összefüggései, amelyeknek a szerepe fontos a könyv jelentésének és céljának megértésében.

Számos történelmi előzmény magyarázza a körülményeket, de nem csupán Mózes ötödik könyve hátterét, hanem azt a világot és környezetet is, amelyben megszületett. Nehezen volna érthető például az ablaktörlőlapát célja és funkciója, ha nem kötnénk össze az autóval, és hasonlóképpen nehéz lenne Mózes ötödik könyvét is megérteni, kiváltképp mostani témánk (Mózes ötödik könyve és a jelenvaló igazság) fényében, ha különválasztva vizsgálnánk a keletkezésének körülményeitől.

Valaki három nap alatt elolvasta Lev Tolsztojtól az ezerötven oldalnyi *Háború és békét*, és amikor megkérdezték tőle, miről szól, azt felelte, hogy Oroszországról.

Mintha mi is hasonlót tennénk, amikor egyetlen heti tanulmányban össze akarjuk foglalni a *Mózes ötödik könyvét* megelőző történelem évezredeit. Viszont a főbb pontokra összpontosítva látni fogjuk az összefüggéseket, amelyek a leginkább szükségesek a „jelenvaló igazságban” oly gazdag bibliai könyv megértéséhez.

SZERETETET ADNI ÉS KAPNI

1Jn 4:8 versében az áll, hogy „*az Isten szeretet*”. Egyszerű ez a három szó (a görögben négy), a mögötte meghúzódó gondolat azonban olyan mély, annyira alapvető, hogy szinte fel sem fogható, mi minden következik belőle. Nem azt fejezik ki, hogy Isten szeret, vagy szeretetet tanúsít, vagy Ő a szeretet megnyilatkozása, hanem azt, hogy „*az Isten szeretet*”. Ő a szeretet, vagyis az identitásának az a lényege. Bűnös emberként, akiknek a feje csupán néhány font súlyú szövetből és kémiai anyagból áll, amivel felfoghatjuk a valóságot, egyszerűen képtelenek vagyunk egészen megragadni, mit is jelent a maga teljességében az, hogy „*az Isten szeretet*”. Annyit azonban bizonyosan érthetünk, hogy ez különösen jó hír! Ha ehelyett az állna itt, hogy az Isten gyűlölet, vagy Isten bosszúszomjas, közömbös, akkor a róla szóló beszámoló nagyon is aggaszthatna. „*Az Isten szeretet*” – így jobban megérthetjük, hogy ezt a szeretetet tükrözi Isten uralma, az, ahogyan kormányozza az egész teremtett világot. Szeretet hatja át a kozmoszt, talán a gravitációnál is jobban. Isten szeret bennünket, nekünk pedig viszont kell szeretnünk Őt (lásd 5Móz 6:5; Mk 12:30). A szeretet azonban csak akkor szeretet, ha önkéntes. Isten nem kényszerítheti ki, hiszen abban a pillanatban, amikor ezt megtenné, már nem lenne szeretet. Ebből következően, mivel Isten intelligens, értelmes, a szeretet képességével rendelkező lényeket teremtett a mennyben és a földön, megvolt a kockázata, hogy teremtményei talán majd nem szeretik viszont, és voltak, akik nem is tették – innen ered az, amit nagy küzdelemként ismerünk.

A következő igék miért csak a szabadság és a benne rejlő kockázat összefüggésében érthetők? Ézs 14:12-14; Ez 28:12-17; Jel 12:7

Különösen sokatmondó Ez 28:15 verse: bemutatja, hogy a tökéletes Isten ugyan tökéletesnek teremtette meg Lucifert, az angyalt, mégis gonoszság találtatott benne. Tehát nem gonosznak teremtette az Úr. Ellenkezőleg! Képesé tette a szeretetre, Lucifer igazi erkölcsi szabadságot élvezett, ám még többre vágyott, mindannak ellenére, amit az Úrtól kapott („*mindenféle drágakövel borítva*” [Ez 28:13, ÚRK]). Az egyik lépés vezetett a másikhöz, míg „*háború támadt a mennyben*” (Jel 12:7, ÚRK).

Robotkutyákat is lehet venni, amelyek engedelmeskednek minden parancsnak, soha nem piszkítják össze a szőnyeget és nem rágják meg a bútorokat. Csakhogy lehetne értelmes kapcsolatunk az ilyen „kutyákkal”?

A BŰNBEESÉS ÉS AZ ÖZÖNVÍZ

Szinte minden iskolásgyerek hallotta a történetet, hogy Izsák Newton fejére esett egy alma, ő pedig felismerte a gravitációt. Nem az a lényeg, hogy valóban ráesett-e az alma, vagy sem, inkább Newton bölcsessége a fő (tulajdonképpen nem ő fedezte fel a gravitációt, hiszen aki már leesett a földre, az tudhatott valamit erről). Ő azonban felmérte, hogy ugyanaz az erő tartja a holdat a föld körüli, a földet pedig a nap körüli pályáján és így tovább, ami (a gravitáció) miatt az alma lepottyant.

Ez azért fontos, mert évezredekken át sokan úgy hitték, hogy az eget irányító törvények különböznek a földet irányítóktól, Newton pedig rámutatott ennek a hiedelemnek a helytelenségére. Felfedezése a természeti törvények körébe tartozik, viszont ugyanaz az elv igaz az erkölcsi törvényre is. Valójában a szeretettől elidegeníthetetlen szabadság, ami Lucifer bukásához vezetett a mennyben, vezetett a földön az emberiség bűnbeeséséhez.

1Móz 2:16-17 és 3:1-7 verseiben a tökéletes Isten által, tökéletes világba teremtett, tökéletes embereket látjuk. Milyen komoly igazságot tudhatunk meg ezekből a szakaszokból a szeretettől elidegeníthetetlen szabadságról is?

A bűneset után gyorsan romlott a helyzet, egészen addig a pontig, amíg az Úr kimondta az emberről: „szíve gondolatának minden alkotása szüntelen csak gonosz” (1Móz 6:5). Rossz gondolatokkal a tetteik is bizonyosan azok voltak, míg úgy el nem hatalmasodott a gonoszság, hogy Istennek özönvízzel kellett elpusztítania az egész világot. Ezzel bizonyos értelemben esélyt adott az emberiségnek az újrakezdésre, egyfajta második teremtésként. Amint azonban Babel története (1Móz 11:1-9) mutatja, az ember továbbra is eltökélten dacolt Istennel. „Amikor a torony félig-meddig elkészült, egy részét lakásként foglalták el az építők; más részét ragyogóan berendezve és feldíszítve lakosztályként bálványaiknak szentelték. Az emberek örvendeztek az eredménynek, és dicsőítették az ezüst és arany isteneket, szembezállva a menny és a föld Urával” (Ellen G. White: *Pátriárkák és próféták*. Budapest, 1993, Advent Kiadó, 89. o.). Ezért Isten összezavarta a nyelvet, elszélesztette a bűnös emberiséget a földön.

Vegyük számba a nap során a gondolatainkat! Mit tanulhatunk ebből a saját szívünk állapotáról?

ÁBRÁM ELHÍVÁSA

Ábrámmal (a későbbiekben Ábrahám) először 1Mózes 11. fejezetének nemzetségi táblázatában találkozunk.

Olvassunk 1Móz 12:1-3 verseiben Ábrám elhívásáról! Hogyan értjük Isten ígérését ma, visszatekintve a kereszttel, Jézus halála és az evangélium elterjedése utáni korból?

Pál apostol évszázadokkal Ábrahám után a galáciabeliek közötti tévtanítással foglalkozva visszamutatott a pátriárka elhívására. Rávilágított, hogy ez már a korai kifejezése volt annak, ami mindig is Isten szándékában állt: az egész világra eljuttatni az evangéliumot. *„Értsétek meg tehát, hogy akik hitből vannak, azok Ábrahám fiai. Mivel pedig az Írás előre látta, hogy Isten hitből fogja megigazítani a pogányokat, előre hirdette az evangéliumot Ábrahámnak: Tebenned fog áldást nyerni minden nép. Eszerint a hitből valók áldatnak meg a hívő Ábrahámmal”* (Gal 3:7-9, ÚRK).

Ábrahám elhívását 1Mózes 12. fejezete írja le először, a könyv további része pedig nagyrészt a pátriárka vér szerinti leszármazottainak a története: egyik tévelygő utód a másik után, akik egyre-másra zűrés családokat alapítanak, mégis végül rajtuk keresztül teljesedett az ígérlet és ért el egy fontos ponthoz, Mózes elhívásához.

Olvassuk el ApCsel 7:20-36 szakaszában azt, amit István vértanú mondott Mózesről és a kivonulásról! Hogyan illeszkedik ez Isten Ábrahám-nak tett első ígérétéhez?

A tudatlanságba, eltévelyedésbe és az igazság ismeretének általános hiányába merült világban (nem sokat változtak a dolgok több mint három ezer év alatt, ugye?) Isten kihívott Egyiptomból egy népet, a saját népét, Ábrahám magvát. Nemcsak azt tervezte, hogy általuk majd megmarad az igazság ismerete, vagyis Isten, Jahve és a megváltási terv ismerete, hanem az egész világra el akarta terjeszteni ezt az ismeretet.

Hetednapi adventistaként hogyan tekintünk a többi emberrel való kapcsolatunkra, akik a világon élnek? Vagyis milyen párhuzamokat találunk mi magunk és az ókori Izrael között? Ami pedig még fontosabb: milyen személyes felelősséget helyez mindannyiunkra ez a párhuzam?

A SÍNAI SZÖVETSÉG

Lenyűgöző tapasztalat a kivonulás és mindaz, ami hozzá tartozik - az egyiptomi ajtófélfákra kent vértől a vörös-tengeri drámáig. Kétségtelenül hatott azokra, akik átélték. (Akik pedig odavesztek, az egyiptomi elsőszülött gyerekektől a tenger fenekére került katonáig, azokat Isten igazságosan ítéli majd meg.) *„Láttátok, hogy mit tettem Egyiptommal, és hogy sas szárnyakon hordoztalak titeket, és magamhoz vontalak titeket”* (2Móz 19:4, ÚRK) - mondta az Úr. Miért vitte végbe Isten ezt az elképesztő és drámai mentőakciót, amikor egy népet kiszabadított egy másik nép közül, vagy ahogyan Mózes fogalmazott: *„Avagy próbálta-é azt Isten, hogy elmenjen és válasszon magának népet valamely nemzetség közül, kísértésekkel: jelekkel, csudákkal, haddal, hatalmas kézzel, kinyújtott karral, és nagy rettenetességek által, amiképpen cselekedte mindezeket tiérettetek az Úr, a ti Istenetek Egyiptomban, szemeitek láttára”* (5Móz 4:34)?

Olvassuk el 2Móz 19:4-8 szakaszát! Miért hívta ki Isten a népet Egyiptomból?

Egész egyszerű. Isten kihívta őket, az atyák, Ábrahám, Izsák és Jákób leszármazottait, és szövetséget kötött velük. Kijelentette: *„az összes népek között különleges tulajdonomná teszlek benneteket, hiszen az egész föld az enyém”* (2Móz 19:5, SZIT). Ennek a kapcsolatnak a szerepe központi volt a szövetségben. A „különleges tulajdon” (segulláh) kifejezést azonban könnyen félre lehetett érteni (ahogy ténylegesen meg is történt). Nem a saját, tulajdon szentségükből, igazságükből fakadt a különlegességük, hanem abból, hogy Isten a kegyelmét árasztotta rájuk, csodálatos igazságokat közölt velük, amelyek szerint kellett járniuk, úgy, mint *„papok birodalma”*, mindazt elterjesztve az egész világon. Ezután Isten a szövetség feltételeit is megszabta (úgymond a megállapodás rájuk eső részét): ez a Tízparancsolat (2Mózes 20. fejezet), majd pedig megerősítette a szövetséget. Miután Mózes az újonnan felépített oltárra hintette az áldozati állatok véré, *„vette a szövetség könyvét, és elolvasta a nép hallatára”* (2Móz 24:7, ÚRK), a nép pedig újfent engedelmességet fogadott.

„Mert amikor Mózes a törvény szerint minden parancsolatot elmondott az egész népnek, vette a borjúk és bakok véré... meghintette a könyvet és az egész népet, és ezt mondta: Ez a szövetség vére, amelyet Isten rendelt számotokra” (Zsid 9:19-20, ÚRK). Mit jelképez a vér, és miért olyan fontos számunkra még ma is?

HITEHAGYÁS ÉS BÜNTETÉS

„Valamit rendelt az Úr, mind megteesszük” (2Móz 19:8; lásd még 24:3, 7). A nép minden alkalommal kétségkívül komolyan gondolta ezt, azonban a szent történelemből kitűnik, hogy a tetteik sajnos ellentmondtak a szavaiknak. Kiválasztott népként önként léptek szövetségre az Úrral, de nem tettek eleget a megállapodás rájuk eső részének, ami valójában csak egy dologra szűkölt le.

A szövetség szempontjából mi volt Izrael számára a döntő elem? 2Móz 19:4-5

A felszólítás az Istennek való engedelmségre és törvénye betartására akkor sem volt törvényeskedés, mint ahogy most sem az (lásd Mt 7:24-27; Jn 14:15; Róm 6:11-12; Jak 2:20), de Izrael népe újból és újból elbukott, nem tudták betartani a szövetség rájuk vonatkozó részét.

Nagyon korán, már a Sínai-hegy lábánál rettenetes *hitehagyásba* estek (lásd 2Móz 32:1-6). Sajnálatos módon úgy tűnt, hogy a hitetlenség inkább norma volt, mint kivétel. Ezért ahelyett, hogy gyorsan bevonulhattak volna az ígéret földjére, negyven évig vándoroltak a pusztában.

4Móz 14:28-35 szerint milyen ítéletet szabott ki Isten a népre azért, mert nem bíztak abban, amit az Úr mondott nekik?

Az engedetlenség gyakran nem nyílt lázadásból fakadt, mint ahogy ma sem, inkább az Isten parancsa iránti bizalmatlanságból. Izrael bűne azért volt égbekiáltó, ahogyan Isten is elmondta, mert *„mindazok az emberek, akik látták dicsőségemet és csodáimat, amelyeket Egyiptomban és a pusztában cselekedtem, és megkísértettek engem immár tízszer is”* (4Móz 14:22, ÚRK). Továbbra is elutasították az engedelmséget, mindannak dacára, amit láttak és tapasztaltak. Nem foglalták el a földet még annak ellenére sem, hogy Isten megígérte: bevehetik azt (4Mózes 13-14. fejezet).

Gondoljunk bele az iménti kijelentésbe, miszerint az engedetlenség gyakran abból fakad, hogy az ember nem bízik Isten szavában! Miért igaz ez, és hogyan tanulhatunk meg jobban bízni Istenben?

TOVÁBBI TANULMÁNYOZÁSRA:

Angolul tudóknak ajánlott a nagy küzdelem témájának mélyebb és nagyszerűen átgondolt tanulmánya, aminek az alaptétele, hogy az Isten szeretet: John Peckham: *Theodicy of Love: Cosmic Conflict and the Problem of Evil*. Grand Rapids, MI, 2018, Baker Academic. Az adventista író könyvét nem adventista kiadó jelentette meg, ami szintén jelzi, hogy milyen jól képes a biblikus teológia bemutatni a nagy küzdelem valóságát a Szentírás alapján. „Röviden, az érvelésem szerint Isten szeretete (annak helyes értelmezése) áll a kozmikus küzdelem középpontjában, és Isten elkötelezett szeretete erkölcsileg elegendő ok arra, hogy miért enged teret a gonoszsnak. Ebből sok minden következik arra vonatkozóan, hogy az isteni gondviselést úgy értelmezzük, mint ami – az én szóhasználatomban – a kötelezettségvállalás szövetségi szabályainak a keretein belül működik” (i. m. 4. o.). „Istennek az a határozata, amely szerint Izraelnek nem szabad belépnie Kánaán földjére negyven évig, keserű kiábrándulást jelentett Mózes, Áron, Káleb és Józsué számára. Mégis minden zúgolódás nélkül elfogadták ezt az isteni döntést. Azok azonban, akik elpanaszolták Isten velük való bánásmódját és kijelentették, hogy ők bizony inkább visszatérnek Egyiptomba, most sírtak és felettébb búsultak, amikor Isten elvette tőlük az előbb megvetett áldásokat. Előzőleg nem volt semmi okuk a panaszkodásra. Isten most okot adott nekik a sírásra. Ha bánkódtak volna bűnük miatt, amikor Isten őszintén eléjük tárta azt, akkor az ítéletet nem mondták volna ki felettük. Ők azonban csak az ítélet miatt bánkódtak. Szomorúságuk nem bűnbánat volt, és ezért Isten nem tudta számukra biztosítani ítéletük megváltoztatását” (Ellen G. White: *Patriárkák és próféták*. Budapest, 1993, Advent Kiadó, 355. o.).

BESZÉLGESSÜNK RÓLA!

- 1) Beszéljünk a szabad akarat és a szeretet kérdéséről! A szeretetnek miért kell önkéntesnek lennie ahhoz, hogy valóban szeretet legyen? A világ összes szenvedésére gondolva azt mondhatná valaki, hogy a szeretet nem ér ennyit. Mit felelnénk erre?
- 2) Az egész Bibliában központi az engedelmség szerepe, viszont mit mondhatunk a törvényeskedésről? Milyen tényezők miatt válhat az Isten, az Ige és a parancsolatok iránti hűség vágya a törvényeskedés csapdájává?
- 3) A csoportban beszéljünk a keddi rész végén található kérdésről, az ókori Izrael és a Hetednap Adventista Egyház közötti párhuzamokról! Milyen párhuzamokat találunk? Tehát miért kell nagyon vigyáznunk?

MÓZES JELLEME

„Mózes és Áron mindenben úgy cselekedett, ahogy az ÚR parancsolta nekik. Mózes nyolcvan, Áron pedig nyolcvanhárom esztendő volt, amikor a fáraóval beszéltek” (2Móz 7:6-7, ÚRK).

„Az isteni parancs pillanatában Mózesnek nem volt önbizalma, úgy érezte, hogy lassú beszédű és félénk. Erőt vett rajta a tehetetlenség érzése, amikor arra gondolt, hogy neki kell Isten szócsövének lennie Izraelhez. Miután azonban elfogadta a megbízást, egész szívvel belevetette magát a munkába, teljesen az Úrban bízott. Küldetésének nagysága megmozgatta értelmi képességeinek legjobb erőit. Isten megáldotta készséges engedelmességét és ékesszólóvá, reményteljessé és öntudatosá tette. Alkalmassá lett a legnagyobb szolgálatra, amelyet Isten valaha is emberre bízott. Tanulság számunkra, hogy Isten mit tehet azok jellemének megerősítése érdekében, akik teljesen bíznak benne és maradéktalanul alávetik magukat parancsainak.

Ha elfogadjuk az Isten által ránk helyezett felelősséget és teljes szívünkkel eleget teszünk, akkor elnyerjük az ahhoz szükséges erőt. Bármilyen szerény legyen is a tisztség, de ha Isten erejében bízva hűen törekszünk munkája végzésére, elérjük az igazi nagyságot. Ha Mózes csak a maga erejére és bölcsességére támaszkodott volna, és mohón fogadta volna a nagy megbízatást, ezzel bebizonyította volna alkalmatlanságát. Az a tény, hogy az ember saját gyengeségét érzi, bizonyítja, hogy tudatában van a rábízott munka nagyságának, és ezért Istenhez fordul tanácsért és erőért” (Ellen G. White: *Patriárkák és próféták*. Budapest, 1993, Advent Kiadó, 213. o.).